

Distin.

intellectus: et potest esse sine motu. unde philosophus in 7° ethicorum dicit: quod deus una simplici operatione gaudet: et per hunc modum deus ab eterno in verbo operatur. sicut artifex excogitando formas artificialium.

Que prima fuerit distinctionis operatio.

Distin.

XIII.

Prima autem distinctionis operatio fuit formatio lucis: sicut ostendit scriptura: que commemorata reus informitate eorum disponere a luce inchoavit subdēs. Dixit deus: fiat lux: et facta est lux: et diuisit lucē a tenebris: appellauitque lucem diē: et tenebras noctē: et factus est vespere et mane dies unus. Cōgrue mūdī ornat⁹ a luce cepit. unde cetera que creāda erāt viderent^r.

Secunda fuit lux illa: spiritualis: an corporalis. Quārit^r quālis illa lux fuerit: corporalis. s. an spiritualis: id rēdem⁹ quod a scīs traditū legitur. Dixit. n. aug. quod lux illa corporalis vel spiritualis intelligi potest. Si spiritualis accipitur: angelica nā intelligitur: quā pri⁹ informis fuit: sed postea formata ē cū ad creatorē suū pueria: ei charitate adhe- sit: cui⁹ informitatis creatio superius significata ē. vbi dēni ē. In principio creauit de⁹ celū et terrā. Hic quo eiusdē formatio ostēdit^r cū ait. Fiat lux et facta est lux. Hec igitur angelica nā pri⁹ tenebre et postea lux fuit: quod pri⁹ habuit informitatem et imperfectionē: deinde formatōis perfectionē: et ita diuisit^r de⁹ lucē a tenebris. Nā ut ait Aug. sup. Gen. Hui⁹ creature informitas imperfectio fuit antequam formaret^r i amore pditionis. Formata vero ē quā conueria ē ad icōmutabile lumē verbi. Si vero corporalis fuit lux illa: quod vtiq⁹ probabile est corp⁹ luci dū fuisse intelligitur: velut lucida nubes: quod nō de nihilo: sed de placētī mā formalr factū est: ut lux eēt: et vī lucēdi hēret. Cū q⁹ dies pri⁹ exorta ē: quod aut lucez: nec dies fuit: nec nox: sed tps fuerit.

Quod lux illa facta est vbi sol apparet que inter aquas lucere poterat.

Sicut quārit^r vbi facta est lux illa cū abissus oēm terre altitudinē tegeret: dici potest i ill⁹ p⁹rib⁹ facta: quō nūc illustrat sol diurna lux. Nec mir⁹ lucē i aq⁹ posse luce- re: cū ēt nautaz opatōe sepi⁹ illustrēt^r. q⁹ in p⁹fu dū mersi misso ex ore oleo aq⁹ sibi illustrat: que multo rariores fuerūt in principio q⁹ mō sunt: quod nōdū pgregate fuerāt i vno loco. facta igitur lux illa vī cē: et locū sol tenebat. q⁹ motu suo circūagitata noctē diēq⁹ discernebat. Ibi ergo primū lucem appuisse verisimile ē. vbi sol quonidiāo cursu circū uer⁹ app⁹: ut eodē tramitte lux circūcurrēs: ac pri⁹o ad occasū dīscēdēs: vespērā faceret. Deinde reuocata ad ortū: aurorā. i. māe illustraret et ita

XIII.

disit^r de⁹ lucē et tenebras: et appellauit. l. d. et t. n. **Que dies diuersis modis accipitur.**

Hic notādū ē quod dies diuersis modis accipi^r scriptura. B^r. n. dies lux illa q⁹ illo triduo tenebras illuabat. et dī dies illu- minatio ipsa aeris. B^r ē dies spaciū xxiij. horaz q⁹ accipitur cū ait. Scm ē vespere et māe dies vn⁹. Q⁹ ita distinguēdū ē. Scm ē vespere pri⁹: et postea māe: et ita fuit dies vn⁹ ex- plet⁹. xxiij. horaz. dies. s. nālis q⁹ hūit vespere: sed nō māe. Abāe. n. dī finis pcedētis: et initū se- quētis diei: quod ē aurora: q⁹ nec plenā lucem: nec oīo tenebras hz. Abāe igitur prim⁹ dies nō hūit: quia nec dies pcesserat q⁹ sequētis diei initio terminaret^r: et eo p⁹cipue: quod luce appente mox sup terrā plen⁹ atq⁹ pclar⁹ dies exstitit: q⁹ nō ab aurora: sed a plena luce inchoauit: et mane sequētis diei cōsu- mat⁹ ē. Vñ Beda sup. gen. Dicebat ut dies lu- ce iciperet: et i māe sequētis diei tēderet: ut ope dei a luce inchoaste: et in lucem cōpleta esse figuraret^r. Reliqua autem dies mane habuerūt et vespere: quoz quisq⁹ a suo mane incipiens vsq⁹ ad alterius diei mane extendebatur.

De naturali ordine cōputationis sex dierum: et de illo qui pro mysterio introductus est.

Hic ē nālis ordo distinctōis dierū: ut di- stiguant^r atq⁹ pputēt^r dies a māe vsq⁹ ad māe. Postea vero i mysterio scm ē. ut dies pputēt^r a vespa in vespere: et adiūgat^r dies pcedēti nocti et pputatiōe: cū iuxta nāle ordinē pcedēs dies sequēti nocti adiūgi de- beat: quod hō a luce p p⁹ctm corruit i tenebras i g⁹ratie et p⁹ctōrū: Deinde p rps a tenebris ad lucē rediit. Vñ apls. Eram⁹ aliquā tenebre: nūc aut lux in dño. Prim⁹ itaq⁹ dies nō ab aurora: sed a plēa luce icipiēs. Et post paulatī vespērā occidēti lu- ce excipiēs: māe sequētis diei ppletus ē. Vñ be- da. Occidēte luce paulatī: et post spaciū diurne lōgitudis et inferiores ptes subēire: scm ē vespere sic nūc vīrato cursu sol fieri solet. Scm ē autē ma- ne eadē sup terrā redire: et alius diē inchoāte: et dies expletus ē vn⁹. xxiij. ho. fuitq⁹ nox illo tri- duo omnino tenebrosa: que post creata sidera aliqua luce clariuit.

Cur sol factus est si lux illa sufficiebat.

Solet autē quārit^r factus ē sol: si lux illa faciēde diei sufficiebat. Ad quod dici potest quā lux illa forte superiores partes illu- strabat: et ad illuminationē inferiorū solem fieri oportebat. Vel potius iō: quia facto sole diei fulgor auctus ē. Ampliori enī mīro lu- ce radiauit dies postea q⁹ aī. Si vero queritur

quid de luce illa factū sit cum modo non appareat. Pōt dici aut de ea corpus solis formatū: aut in ea pte celi eē i qua sol est: nō q ipsa sit sol: sed sic ei vnita vt discerni non valeat.

Quomodo accipiendū sit illud: dixit deus: an sono vocis id deus dixerit: an aliter.

Reterea inuestigādū est quomodo accipiendū sit quod ait. Dixit deus. vtrum tēporaliter vel sono vocis illud dixit: an alio modo? Aug. super Genesim tradit: nec tēporaliter: nec sono vocis deū fuisse locutū: quia si tēporalr t mutabilr: t si corporalr dicat sonuisse vox dei: nec lingua erat qua loqueret: nec erat quē opoz teret audire t intelligere. Bene ergo vox dei ad naturā xpi per quod oia facta sunt: refert. Dixit ergo deus. fiat t c. non tēporalr non sono vocis: sed in verbo sibi coeterno. i. verbum genuit non tpaliter i quo erat t disposuit ab eterno vt fieret in tempore: t in eo factū est.

Quomō accipiendū est qd dicit pater opari in filio: vel per filium: vel in spiritu sancto.

Hic queri solet quomō accipiendū sit qd dicit pater opari in filio: vel p filium: vel in spiritu sancto. Hec. n. scriptura frequēter nobis proponit: vt illud. Omnia in sapiētia fecisti domine. i. in filio. Et in principio. i. in filio creauit deus celum t terrā. Et illud. Per quē fecit t secula. Super illum quoq. ps. locus. Verbo domini celi firmati sunt t c. dicit Aug. q pater operatur per verbum suū t spiritū sanctum: quomodo ergo hoc accipiendū est? Putauerūt quidam heretici q pater velut auctor t artifex filio t spiritu sancto in rerū opatione quasi instrumēto vteret: ex pdictis verbis errādi occasionem sumentes q velut blasphemiz atq. sane doctrine aduersum abijcit pia fides. Non est itaq. intelligendū ideo scripturam frequēter cōmemorare patrē operari in filio vel per filiū tanq. fili? non posset facere: si ei nō porrexisset pater dextera: vel tanq. aliquod instrumētū fuerit patris operantis: sed potius illis verbis patrem intelligi voluit cum filio t cum spiritu sancto operari: t sine eis nihil facere.

Contra hāc expositionē surgit hereticus.

Ed dicit hereticus hac ratiōe possit dixisse filium operari per patrem vel in patre: t spiritū sanctū cum vtroq. q vel per vtrūq. quia filius cum patre t spūs sanctus cum vtroq. operat. Qui breuiter respondet: ideo illud dictū esse: t nō istud

vt in patre monstraret auctoritas. Non enim pater a filio sed filius a patre opatur: t spūs sanctus ab vtroq. Ideoq. filius etiam p spiritum sanctum legit opari: q. cum spū sancto opatur hoc ipsum a filio habēti opetur.

Alia predictorū expositio.

Potest t aliter illud accipi vt dicatur pater in filio vel per filiū opari: quia cum genuit omniū opificem: sicut dicitur per eum indicare: quia genuit in dicem. Ita t per spiritum sanctū dī opari siue pater siue filius: quia ab vtroq. pcedit spūs sanctus factor omnium. Unde Joānes chrisostomus in expositione epistole ad hebreos sic ait. nō vt hereticus inaniter suspicatur tanq. aliq. instrumētum patris extiterit filius: neq. per eū pater dicitur fecisse tanq. ipse facere non possit sed sicut dicitur pater indicare per filium: quia indicem genuit: sic etiam dicitur operari per filium: quia cum constat opificem genuisse: si. n. causa eius pater est fm q pater est: multo amplius eorum causa est que per filium facta sunt hec de opere prime diei dicta sunt.

Diuisio textus.

Icto de ope creatōis hic pseq. distinctio nis op. Et diuidit in ptes tres. In pma dēterminat d ope pme diei. In 2^a de ope scē. i. 4. di. ibi. (Segt dixit de^o fiat firmamentū). In 3^a de ope tertie diei. ibi. (Segt dixit de^o congregent aq. tē). Pzia diuidit in duas. In pma dēterminat pmiū op^o distinctōis p lucis pductionē. In scda exponit qdā dubia q possent eē i his q hoc op^o dicunt: t circa opa. 2^a ibi. (Preterea inuestigādū tē). Circa pmiū tria fac. p dēterminat lucis pductionē. Scdo ei^o additiones. ibi. (S3 qrit qlis illa lux fuerit tē). Tertio lucis effectū tē. ibi. (Dic notādū est q dies tē). Scda i duas. In pma ostēdit additionē lucis qtu ad eius nām vel gen^o. In 2^a qtu ad ei^o locū. ibi. (Si aut qrit vbi facta est tē). Tertia ps in q dēterminat effectū lucis q ē dies diuidit i tres. In pma distiguit diē qtu ad variā acceptionē. In 2^a qtu ad ordinē pmiū. ibi. (Dic est nālis ordo tē). In 3^a qtu ad eāz efficiētē. ibi. (Solet ēt queri tē). (P. inuestigādū tē). Dic expōit quō intelligēdū sit qd dī. Dixit de^o. Et pponit expōnē. Scdo mouet dubitationem ostē. ibi. (Dic qrit solz tē). Circa qd tria fac. p mouet qōnē Scdo qrit dā errozē ponit. ibi. (Putauit qdā hērici tē). Tertio dēterminat h3 vitatē. ibi. (Nō ē itaq. intelligēdū tē) vbi duas ponit solones. Quaz scda incipit ibi. (Pōt t aliter tē). Circa pmiū duo facit. pponit rātionē. Scdo excludit hereticorū obuiationē. ibi. (S3 diē hēric^o tē). Qd I.

Hic querunt qnq. p de ope distinctōis p oriaz ab alijs opib^o. 2° vtz lux ppe i spūalib^o iueniat. 3° vtz lux corporalis sit suba: aut accēs. 4° de lucis pductione. Quito quō p dī p filiū opari.

Utz op^o distinctōis fuerit neciū post op^o creationis. I.

Primū sic pcedit. videtur q post opus creationis distinctio nis opus necessariū nō fuerit: distinctio enī nō est nisi pūs pūsorū t cōmixtorū. si ergo post creatōē facta est rerū distinctio opoz

ter res prius mixtas fore creatas: et sic redibit opinio anagore et anaximadri quod res fiat per extractionem ex vno confuso et mixto. ¶ Creatio terminatur ad esse: ens enim ut dicitur in libro de causis est per creationem: sed materia secundum esse distincta est: quoniam secundum essentiam sit una. ergo videtur quod post creationem distinctione opus non sit. ¶ Sed eorum est distinctio: quorum potest esse comixtio et confusio secundum locum: sed hec non possunt convenire: nisi communicantibus in materia. si ergo superioribus et inferioribus corporibus materia communis non sit: videtur quod superioribus ab inferioribus nulla sit facienda distinctio. ¶ Sed quodlibet corpus est distinctum ab aliis corporibus. Luz ergo describitur in textu distinctum celi cristallini: et celi sideris videtur quod inconuenienter subiecta distinctio celi empirei. ¶ Sed supra dictum est in littera quod sex diebus deus creaturas per species distinguit. ergo videtur quod totum opus sex dierum ad distinctionem pertineat: et ita ornatus videtur a distinctionis opere non differre.

Respondeo dicendum: quod natura in operibus sex dierum taliter instituta est ut nature principia: tunc data in se subsisterent: et ex eis alia propagari possent per mutam actionem et passionem: et ideo oportuit eis: tunc esse ferri et virtutes actiuas et passiuas quas Aug. vocat rationes seminales quibus ex eis effectus consequentes producerentur. quantum ergo ad esse ipsorum principiorum sumitur opus creationis: per quod substantia elementorum mundi in esse producta est. Sed virtutum actiuarum et passiuarum quedam sunt mouentes ad determinatas species: ut virtus que est in semine leonis et equi: quedam vero sunt: comouentes ad omnes species ut calidum frigidum et huiusmodi. per opus ergo distinctionis attributa sunt rebus creatis virtutes actiue et passiuue comouentes ad omnem speciem. Sed per opus ornatus collate sunt rebus virtutes mouentes ad determinatas species: sed distinctio non potest nisi tripliciter variari. Luz enim motus alterationis secundum quem fit generatio et corruptio reducat in unum primum alterans non alteratum. scilicet celus: opus enim in principibus essentialibus mundi est tria. Primum quod est alterans non alteratum ut celus: secundum quod est alterans alteratum: ut media elementa que sunt ignis aqua et aer. Tercium quod est ultimum et minimum habens de virtute alterandi. scilicet terra. Primum ergo oportuit distinguere primum ab ultimo: et hoc factum est per lucis productionem que quidem formaliter est in celo: et participat in medijs elementis secundum plus et minus. Sed ultimum elementum. scilicet terra caret luce vel minimum de ipsa habet. Secundo oportuit esse distinctionem primum a medio: et hoc factum est secunda die quando diuise sunt aque inferiores a superioribus facto firmamento. Tercio est diuisio medij ab ultimo: et hoc factum est tertia die: quando congregatae sunt aque in unum locum et apparuit arida.

Ad primum ergo dicendum: quod distinctio partium mundi non est intelligenda per extractionem materiale ab aliquo mixto: sed formaliter per hoc quod diuerfis rebus diuerse virtutes collate sunt. ¶ Ad secundum dicendum: quod per opus creationis principia mundi distincta sunt quantum ad esse: primum: quod est per formas substantiales. Sed oportuit aduenire opus distinctionis ut distinguerentur etiam quantum ad agere et pati secundum diuerfas virtutes rebus collatas. ¶ Ad tertium dicendum: quod in istis distinctionibus est quedam diuersitas: quia enim corpora superiora non sunt eiusdem materie cum inferioribus: et per consequens secundum locum confundi non possunt: ideo prima distinctio que est primum ab ultimo: et secunda que est primum a medio: est tantum secundum collationem diuersarum virtutum ad agendum et patiendum. Sed tertia que est medij elementum ab ultimo que commisceri possunt et secundum locum confundi: est secundum virtutem in quantum elementis collate sunt qualitates que sunt principia alterationis ut calor et frigus et huiusmodi. Et illa que sunt principia

motus localis ut gravitas et leuitas: et ideo in tertio die facta est meteo de loco. Cum dicitur congregentur aque in unum locum et non in alijs precedentibus. ¶ Ad quartum dicendum: quod celus empyreum: ut supra dictum est: non habet influentiam super inferiora corpora: et ideo inter opera distinctionis commemorari non debuit per quas rebus virtutes actiue date sunt: sed celus empyreus ordinatus est ad gloriam beatorum. et ideo in principio creationis sue totus completus suus habuit. ¶ Ad quintum dicendum: quod opus distinctionis super acceptum est communiter putat dicitur discretionem secundum quamque virtutis differentiam: et sic in se includit etiam ornatum: alio autem modo ab ornato differt ut dictum est. Et hec differentia potest sumi ex modo loquendi ipsius scripture: que in operibus trium dierum quandam diuisionem insinuat.

¶ Utrum lux proprie inueniatur in spiritualibus.

Secundum sic procedit. videtur quod lux proprie in spiritualibus inueniatur. Primo per id quod dicitur. Io. primo. Erat lux vera et. Quod de deo intelligitur: qui maxime spiritualis est. ergo videtur quod lux proprie in spiritualibus substitutus inueniatur. ¶ Sed Aug. dicit. 4. super Hieronimum. Non Christus sic dicitur lux quod dicitur lapis: sed illud proprie: sed utique figuratiue: non autem Christus proprie dicitur lux: nisi lux proprie in spiritualibus inueniret. ergo et. ¶ Sed iter alias creaturas spiritualis suba nobilior est quam deo proximior: sed non est probabile scripturam diuinam nobilissime creature creationem subtrahisse. Luz ergo de creatore angelorum mentionem non faciat. ut quod ad litteram: et proprie per lucis productionem creatio nature angelice sit intelligenda. ¶ Sed luci dicitur maxime actiuum esse. Unum luci attribuit diffusiui esse: actio uenit veri spiritualibus et corporalibus. et lux. ¶ Sed actio proprie lucis est manifestare: sed manifestatio magis proprie est in spiritualibus ubi est nobilior cognitio. ergo videtur quod lux verius in eis inueniatur.

Sed contra est quod dicit Ambrosius. quod iter ea que transiunt in deo deus ponit splendorem et argit ex multiplicatoe luminis. ergo videtur quod lux in spiritualibus non nisi metaphorice inueniatur. ¶ Sed Dionysius dicit in 4. causa de diuinis nominibus: quod deus dicitur lumen ex hoc quod similitudo eius maxime resultat in radio solari quantum ad causalitatem. Sed omne nomen quod dicitur de deo per similitudinem a creatura corporali sumptum uenit sibi metaphorice. ergo et.

Respondeo dicendum: quod in hoc videtur quedam diuersitas inter sanctos. Aug. non videtur velle quod lux in spiritualibus verius inueniatur quam in corporalibus. Sed Ambrosius et Dionysius vident velle quod in spiritualibus non nisi metaphorice inueniatur. Et hoc quidem videtur magis verum: quia nihil per se sensibile spiritualibus conuenit nisi metaphorice: quia quicquid aliud esse possit inueniri analogice in spiritualibus et corporalibus: non tamen aliud per se sensibile: ut patet in ente et calore: ens enim non est per se sensibile: quod utriusque esse est: calor autem quod per se sensibile est in spiritualibus proprie non inuenitur. Unum cum lux sit quantitas per se visibilis: et species quedam determinata in sensibilibus non potest dici in spiritualibus nisi vel equivoce vel metaphorice. ¶ Sciendum tamen quod transferunt corporalia in spiritualia per quandam similitudinem que quidem est similitudo proportionabilitatis: et hac similitudinem oportet reducere in aliquam communitatem ynuocationis vel analogie: et sic est in proposito: dicitur enim lux in spiritualibus illud quod ita se habet ad manifestationem intellectiuam: sicut se habet lux corporalis ad manifestationem sensitiuam. Manifestatio autem verius est in spiritualibus. Et quantum ad hoc verum est dictum augustinus. quod lux verius est in spiritualibus quam in corporalibus non secundum propriam rationem lucis: sed secundum rationem manifestationis putat dicitur in prima causa. Io. quod omne quod manifestat lumen est. per quem modum omne quod manifestum est clarum dicitur et omne occultum obscurum.

Ad primum ergo dicendum: quod deus dicitur lux vera quantum ad veritatem eius a quo sumitur

similitudo: et non quantum ad veram naturam lucis per quem etiam modum dicitur veritas Jo. 15. ¶ Ad secundum dicendum quod Augustinus attendit quantum ad rationem manifestationis magis quam ad nomen lucis. Vel dicendum quod ea que ibi dicitur ut ipse ibidem protestatur non asserendo: sed inquirendo dicit. ¶ Ad tertium dicendum quod secundum Dionysium scriptura divina proponit nobis spiritualia sub similitudine rerum corporalium et ideo non decuit ut creationem angelorum expresse describeret: sed dedit eam intelligere ex productione corporalis lucis. ¶ Ad quartum dicendum quod ad propriam naturam lucis non pertinet quelibet actio: sed talis que est in corporalibus: et similiter non quelibet manifestatio: sed que est ad sensum visum. unde per rationem ad quantum.

¶ Utrum lux sit accidens.

III.

Tertium sic proceditur. videtur quod lux non sit accidens. Primo per auctoritatem Augustini. qui dicit in libro de li. ar. quod lux in corporibus tenet primum locum et multa huiusmodi in libris suis dicit: sed nolum corpus est accidens. ergo etc. ¶ Secundo quod coniunguntur et separantur ab invicem manentia eadem numero non sunt accidentia: quia accidentia de subiecto in subiectum non transiunt nec duo accidentia eiusdem speciei distincta in eodem subiecto esse possunt: sed duorum luminarium lumina coniunguntur et separantur ab invicem. ut dicit Dionysius in secundo capitulo de divinis nominibus. ergo lux non est accidens. ¶ Tercio quod quicquid predicatur de genere et de specie sed secundum philosophum lux est species ignis. Lum ergo ignis sit corpus et substantia: videtur quod similiter et lux. ¶ Quarto quod nihil movetur: nisi corpus. ut in septimo philosophi probatur. sed radius movetur: descendens de sole ad nos. ergo sunt corpus. ¶ Quinto quod nihil reuerberatur ad corpus: nisi corpus: quia accidenti corpus non obstitit. Sed radius solares reuerberantur ad corpus solidum. ergo etc. ¶ Sexto quod corporum est ut ex eorum confractione et compressione calor sequatur: sed ex intersecatione radiorum solis et multiplicatione sequitur calor. ergo etc. ¶ Item nihil agit ultra speciem suam: quia effectus non est altior agente: sed per lumen solis producitur forme substantiales in inferioribus: ut patet ex Dione. in quarto capitulo de divinis nominibus. ubi dicit quod lumen solare corporum visibilium generationi confert: et ad vitam ipsam movet. Lum ergo forma substantialis sit ultra naturam accidentis in perfectione et dignitate: videtur quod lumen accidentis esse non possit. ¶ Septimo si accidens est: oportet quod ad aliquod accidentis genus reducat: nec potest ad aliud reduci quam ad genus qualitatibus: cuius sibi nulla species competere videtur nisi tertia. Si ergo in tertia specie qualitatibus non sit: videtur quod non sit accidens. quod autem non sit in tertia specie qualitatibus sic probatur. In illa enim specie est passio vel passibilis qualitas: sed cuiuslibet passibilis qualitati est aliquid contrarium. cum ergo luci nihil contrarie opponatur: sed solum privative scilicet tenebra: videtur quod lux non sit in tertia specie qualitatibus. ¶ Octavo omnis qualitas passibilis introducit successive in materiam: quia secundum eam contingit alterationis motus qui successivus est: illuminatio autem fit subito. ergo lumen non est huiusmodi qualitas. ¶ Nono quod qualitates passibiles impesse in subiecto ab aliquo agente remanent per aliquod tempus: etiam agente remoto. ut patet in aqua calefacta: sed lumen factum in aere statim cessat ad absentiam solis illuminantis. ergo etc.

Sed contra est quod dicit Damascenus lucem esse qualitatem ignis: qualitas autem est accidens. ergo et lux. ¶ Item Augustinus dicit quod lux est qualitas corporis lucidi in quantum huiusmodi: et quod lumen est qualitas quam mutuat corpus dyaphanum a corpore lucido. ergo videtur quod tam lumen quam lux sit accidens.

Respondeo dicendum quod ista quattuor differunt

lux. lumen. radius. et splendor. Lux enim dicitur secundum quod est in aliquo corpore lucido in actu a quo alia illuminantur ut in sole. Lumen autem dicitur secundum quod est receptum in corpore dyaphano illuminato. Radius autem dicitur illuminatio secundum directam lineam ad corpus lucidum. Et ideo ubique est radius ex lumine: sed non in vertice. Contingit enim lumine esse in domo ex reflexione radio rum solis: quibus non ex directa oppone: propter aliquod corpus interiacens. Splendor autem est ex reflexione radii ad aliquod corpus tersum et politum: sicut ad aquam et ad argentum vel ad aliquid huiusmodi. ex qua reflexione est radius pycium. ¶ Vis ergo visus scilicet dum est quod circa naturam lucis et lumen est multiplex opinio. Quidam enim dixerunt quod lux est corpus quod est ipsa substantia solis ex quo fluunt quedam corpora: et illa corpora dicuntur lumen vel radius. Nec autem positio multipliciter a philosophis improbata est. Primo quia sequeretur quod illuminatio esset motus localis corporum a sole fluentium cum motus vocalis non possit esse subito: sequeretur illuminationem fieri successive: quod successio non posset sensum latere secundum maximum spacium ab oriente. scilicet in occidentem: et a sole ad nos. Secundo quia sequeretur duo corpora esse simul in eodem loco: cum totum spacium quod illuminatur sit plenum aere: quibus hec pro inconuenienti quidam eorum non habeant: omni sensum negligentes. Alii vero dicunt lumen recipi in poros aeris. Sed hoc ridiculum est: oportere enim obtenebrato aere poros vacuos remanere et aerem non totum illuminari. et multa huiusmodi. Tertio: quia illa corpora aut decidunt de substantia solis: et sic oportere eum quoti die minuari: et quandoque consumi: nisi forte dicatur cibaria poribus ex aqua et terra ascendentibus: ut sic deperdita restarent: quod est omnino fabulosum. Aut oportere quod continue illa corpora de nouo fiant: et hoc vel ex materia preiacente: et sic fierent corruptis quibusdam alijs: et cum in celo sit illuminatio sequeretur aliqua corpora ibi corrupti ut alia generentur et multa alia absurda. Aut quod fiat per creationem noue materie et nature: nec poterit esse tunc illuminatio nisi per miraculum a deo. Sequeretur etiam cum corpora creata in nihilum non reducantur quod quantitas mundi semper augeretur: taretur nouis corporibus quotidie creatis. et huiusmodi multa absurda. ¶ Contra hoc Augustinus multas rationes ponit in sexto de naturalibus. unde hec positio tanquam absurda: et extranea relinquenda est: non enim potest sustineri nisi alijs principijs naturalis philosophie inueniatur. Alii autem dicunt quod lumen quod est receptum in corpore dyaphano est accidens quia post esse completum aduenit et recedit rebus manentibus: sed in corpore lucido lux est substantia: vel ipsum corpus lucidum secundum quosdam. vel forma substantialis eius secundum alios: hoc iterum stare non potest. Illuminatio enim est actio in aliud: quia lucidum illuminat. unde si lumen in hoc aere est accidens: oportet quod principium illuminationis in corpore lucido sit accidens: sicut etiam comensuratur. probatur quod calor non est forma substantialis ignis: quia in corporibus calefactis est accidens. ¶ Preterea nulla substantia est per se sensibilis: quia quod quid est obiectum intellectus. Unde oportet quod lux que per se videtur non sit forma substantialis. Et si dicatur quod illud quod videtur non est lux: sed fulgor quidam. dicendum quod illud quod nos appellamus lucem est illud quod per se videtur: et si forma substantialis solis dicatur lux non erit nisi equiuoce: quia accidens et substantia non vniuocantur in aliquo: et sic nihil prohibet etiam lapidem vocari lucem aut tenebras: quia etiam philosophum in quarto metaphysice non est inconueniens quod eodem nomine apud nos significetur homo. et apud alios non homo. Alii dixerunt quod lux nihil addit supra colorem: sed ipsa euidetia coloris vocatur lux vel lumen: et hac positio neminem auicem. multipliciter improbat accipiendo omnes modos quibus intelligi potest. Sensibili tamem apparet esse falsum in noctilucis: quorum color in nocte occultatur quam lux apparet et

quādo color videt in die lux non sentitur: sed verum qd p lucem videt color: quia facit co'orem esse visibile in actu. Alij dicūt qd lux non habet esse firmum & ratum in natura sed est tantum intentio: sicut enim dicūt qd species coloris per aerē ad pupillam delata in aere non habet esse naturale: s; spūale. vnde & per eandē partē aeris spēs albedis & nigredis deferunt: ita etiā intētio corporis lucidi i aere relicta est lumē. Et hēc opinio valde pbabilis est. ¶ Primo quia cum lumē det esse spirituale coloris multo fortius videtur qd ipsum spūale esse habeat. ¶ Secūdo: qz nulla qualitas habēs esse naturale immediate supposita organo visus pōt videri: lumē autē videt cōtingēs pupillam: vnde videt qd esse spirituale habeat: sed hoc nō videt vsq; verum: qd per illud quod habet esse intētionis tantū non sequit trāsmutatio nisi fm operationem anime vt in vidēdo & audiēdo: per illuminationē autem videmus sensibilibiter naturales transmutationes fieri per caliditatē ex radys solis cōsequētē. vnde non pōt esse qd habeat esse intētionis tantū. Et ideo dicūt alij quibus consentiēdum videt mibi qd lux est forma accidentalis habēs esse ratum & firmum in natura: & qd sicut calor est qualitas actiua ignis: ita lux est qualitas actiua ipsius solis: & in alijs est fm qd magis cum sole cōmunicant qui totius luminis est fons. Unde Auiē. dicit qd nulla actio est a corporibus supioribus in inferiora nisi mediāte luce: sicut ignis etiā agit mediāte calore: vñ lux & lumē differunt: sicut calor in subiecto per se calido & in calefacto. Et quia celum est primum alterās: inde sequitur qd omnis alteratio que est in inferioribus perficiatur per virtutes luminis: siue sit alteratio fm esse naturale: siue fm sensum: & ex hoc habet lux qd omnibus corporibus generationē conferat: vt dicit Dionysius: ex hoc etiam est qd coloribus esse spūale cōfert: scdm qd esse recipiunt in medio & in organo. vnde & ipsum lumē virtutem spiritualement habet: & inde est etiam qd fm Augustinum lumen est medium in omni sensu: sed i visu pmo & immediate. qualitates enim visibiles sunt pōres ceteris put fm esse formale sunt inuēte in corporibus inferiorib; fm qd cōueniūt cum corpore celesti: vt patet in secūdo de anima. & in 2° de gñatione: sed alioz sensuum mediātibus alijs qualitatibus.

Ad primū ergo dicēdum: qd sicut tenebra sumit quādoq; pro aere obscurato: vt supra dictū ē: ita etiā lux pro corpore lucido sumit: & sic potest intelligi qd August. lucē alijs corporibus cōnumerat per modum loquēdi: quo etiam cōmenta. in secūdo de aia calore naturalem corpus esse pbat: nihilominus Augustinus nō intendit hoc asserere quasi fidei cōueniēs: sed sicut vtens his que philosophiā addiscēs audierat. Et ideo ille auctoritates parū cogūt. ¶ Ad 2^m dicēdum: qd non intelligitur coniunctio & separatio luminū: nisi fm intētionem & remissionem luminis multiplicatis vel subtractis luminaribus quorum radj confusi esse dicuntur propter luminarium distinctionem. ¶ Ad 3^m dicēdum: qd illa diuisio ignis sic intelligēda est: vt p lucem intelligat ignis fm qd in propria materia est: vt sic pūctiue sumat. per alia vō fm qd est in materia aliena: per carbonē quidem fm qd est in sicco terresti: per flāmam autem fm qd est in humido aereo: & sic ipsemet se exponit in libro de animalibus. sed tamē auctoritates Aristotelis que exemplis iductis sumunt nihil valent. quia ipsemet testat in pncipio de generatione qd i eis non querit subiectū sed modū: vnde inducit ea nō ad asserendū: sed quia erant suo tēpore apud quosdam pbabilia. ¶ Ad quartū dicēdū fm Auiē. qd cum dicūt radius moueri vel descēdere nō pprie dicūt: sed trāsumptiue: ex eo. s; qd alteratio illuminationis incipit ab eo qd supra nos est: per quē etiā modum possumus dicere calozē ascēdere vel de-

scēdere. ¶ Ad 5^m dicēdum: qd radius non dicitur reuerberari ad corpus solidum: sicut repulsum fm motum locale sicut pila quedam: sed inquātum obfistit sua densitate illuminationem: per quē etiam modū alie qualitates reuolunt. ¶ Ad sextum dicēdum qd ex interfectione radiorum non sequit calor sicut ex confricatione corporū: sed quia ex pcurrentibus multis radys: ad vnum punctū oportet multiplicari lumen & ex hoc multiplicat calor in quantum lumē: ex hoc qd est qualitas pmi alterātis: habet qd ad alterationem inuenit: & pcpue fm illam qualitatem que est simpliciter: & maxime actiua. s; calor: ac per hoc virtuti pmi alterātis maxime conformis. ¶ Ad septimū dicēdum: qd forma substantialis educit in actum per virtutem celi: & ideo oportet qd lumen quod per celum in inferiora agit generationem rebus conferat. & ad formam substantialem moueat in quantum agit in virtute ipsius celi: sicut etiam calor ignis mouet ad formam substantialem ignis fm qd agit in virtute forme substantialis a qua fluit. ¶ Ad octauū dicēdum: qd lux: & etiam lumen in genere qualitatis est: vt dicit Auiēna: & quia passionem in sensu infert: oportet qd sit in tertia specie: nec tamen oportet qd contrarium habeat: eo qd est qualitas illius corporis: quod a contrarijs natura remouit: vt sit vniuersaliter monēs alterās. ¶ Ad nonū dicēdum: qd successio que est in alia ratione aliarum qualitarum contingit ex hoc qd in patiente est qd litas contraria que resistit actioni alterantis: quā oportet successiue expelli. Sed cum lux non habeat contrarium: sicut nec forma substantialis: dyaphanum ad presentiam illuminantis statim lumen recipit: sicut materia facta necessitas per alterationes precedentē recipit formam substantialem. Et ideo sicut generatio est terminus alterationis: ita illuminatio motus localis: quo illuminās sit pñs illuminato. vt dicit Lōmen. in sexto physicorū. ¶ Ad decimū dicēdū: qd sicut dicit Dionysius in quarto capitulo de diuinis nominibus lumen solis recipitur in diuersis corporibus diuersimode fm diuersam capacitatem eorū: & ideo aliqua sunt que illuminantur in superficie tantum vt corpora opaca. Aliqua vero sunt que illuminantur etiā in profundo: sicut dyaphana: que tamē lucez non retinēt: quia impfecte lumen recipiunt. vnde oportet qd lumen in eis cesserit absente illumināte. Alia vō sūt que pfectū lumē recipiūt: & lumē tenēt vt carbūculus & huiusmodi.

¶ **Utrū productio lucis cōueniēter recitet.** III.

Quartū sic proceditur. videtur qd inconuenienter lucis productio recitetur. Cum enī deus lux sit: nō decet eum vt a tenebris opera sua inchoet: sed ante lucez tenebre fuerūt. ergo videtur qd lux debeat esse de primo creatis: non ad opus distinctionis: s; ad opus creationis pertinens. ¶ Preterea. lux inuenitur in pluribus corporibus: nec omnium corporū est luxyna. ergo videtur qd inconuenienter vnius tantum lucis productio describatur in illo tantum loco existentis: vbi nūc est sol vt in littera dicitur. ¶ Preterea. dies et nox non fuerunt nisi fm accessum & recessum luminarium: sed hoc nō potest esse: nisi per motum circulare lux deferatur: cum ergo firmamentum quod circulariter mouetur secūda die sit factum: videtur qd inconuenienter in prima die fm lucem: tunc creatam fuisse dies & nox commemoratur. ¶ Preterea. omne quod fit ex aliquo: fit ex incontinēti: id est contrario. vt ex primo physicorū patet: sed soli non est aliquid cōtrarium. ergo nō potest esse qd ex luce tūc creata sol factus fuerit. ¶ Preterea. vt in secundo metheororū habetur nubes ex vaporibus congregatur qui ex terra & aquis resoluti superius ascēdūt: sed corpora

superiora non communicant in materia cum inferioribus ut supra dictum est. ergo lux ex qua sol quasi ex materia postmodum factus nubes esse non potuit.

Sed in contrarium sunt que in littera dicuntur.

Respondeo dicendum quod sicut dictum est lux est qualitas actiua corporis celestis: sicut calor est qualitas actiua ignis. Calor autem habet quandam actionem communem in quantum est calor: quod secundum quod in diuersis rebus inuenitur determinat sua actio ad determinatos effectus: sicut calor qui est in homine operatur ad conuersionem cibi in carnem humanam et in planta ad substantiam plantae: ita et lux: quoduis habeat actionem consequenter naturam lucis in quantum huiusmodi: determinat in sua actio secundum quod in diuersis recipitur ad diuersos effectus. unde alii effectus habet radius saturni quasi Jouis. scilicet hoc ergo dico quod ipsa lux secundum virtutem communem pertinet ad opus distinctionis sicut et calor: sed ideo iterum opera distinctionis primo ponitur: quod primo corporis qualitas actiua est. Sed postea determinatio ad diuersos effectus secundum diuersas virtutes corporibus celestibus collatas pertinet ad opus ornatus: Et ideo dicit Dionysius in 4. causa de diuinis nominibus quod lumen solare est illud lumen quod Moyses in tribus diebus nostri temporis narrat: quod tunc ita forme esset: quod scilicet terminatio virtutis non aderat.

Ad primum ergo dicitur quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quod opus distinctionis statim cum opere creationis inceptum: et ideo statim lux creata est cum primo creatis. Et sic patet quod non a tenebris opus dei inchoauit. Et hoc quidem dicitur ex hoc quod Augustinus: quoduis etiam Augustinus velit quod productio formis mater intelligatur ante omnem diem non tempore: sed natura. Alii vero dicunt quod prius tempore fuit opus creationis: et postea per aliquod interuallum temporis formata est lux: et tunc dies primo inceptum. unde dicitur opus creationis ante omnem diem fuisse. Et hoc quidem magis consonat littere. Hec enim secundum suum sensum planum: statim enim posita creatione tenebras super faciem abyssi commemorat: et postmodum de lucis productione dicit: nec tamen est inconueniens tenebras precedentes non in generatione ponere: quod productio esse non potuit antequam natura habitus oppositi scilicet lucis corporibus indita esset: sicut nec catulus ante nonum diem cecus vel priuatus visu dicitur. unde per tenebras precedentes lucem imperfectio corporalis nature ostenditur. quod quidem ex hoc non habet a quo habet omnia id quod perfectio est: decem est autem ut ab imperfectione ad perfectum diuina opera adduceretur: ut sic ab ipso omnia perfectio esse ostenderetur. unde dicit Augustinus in 2. super Genesim. quod si aliquid imperfectum deus fecisset dicitur quod postmodum ipse perficeret: nihil reprehensionis habet ista sententia. Ad 2. dicitur quod in lucis productione intelligitur proprietates luciditatis et dyaphaneitatis que ad lucis genus reduci debent corporibus lucidis et dyaphanis collata fuisse: sed tamen secundum Dionysium in 4. causa de diuinis nominibus sol est principium et fons luminis illuminans superiora et inferiora corpora: et ideo per lucem illam ipse intelligit lumen solis: tunc ita forme: et magister etiam dicit in littera quod ex ea formatum est corpus solis. Ad 3. dicitur quod circa hoc est duplex opinio. Damascenus enim dicit quod in illo die fiebat dies et nox per contractionem luminis et emissionem: sicut etiam suos radios retraxit in terra egypti cum alibi lux esset. ut dicitur Exodo 10. Et sicut in passione domini quando tenebre facte sunt super terram. ut habetur Mattheo 27. Sed hoc non potest esse: quia illuminare est actio a corpore lucete productiua: secundum necessitatem nature: et ideo opus quod semper illuminet corpora sibi directe opposita: nisi forte ponere habere aliquid cooperula: sicut sunt palpebre oculorum: quibus se tegeret: quod est ridiculum dicere. Aut nisi ponatur hoc virtute diuina fieri: et quasi miraculose: et hoc non uenit ponere in prima institutione nature. ut Augustinus dicit. Et propterea exemplum de passione christi non est inueniens: quia obscuritas illa non fuit

facta per contractionem radiorum solis: sed per interpositionem corporis lunaris. ut Dionysius in epistola ad polycarpum dicit: sicut etiam fit in eclipsi solis: quod tunc tempus non esset eclipsis: unde miraculosa fuit. Et ideo alii dicunt ut in littera dicitur quod dies et nox fiebat per motum circulem illius lucis qui accedebat et recedebat: nec est inconueniens subas spherarum quod lucem renoueret a principio creationis fuisse quibus postmodum aliquae virtutes collate sunt in operibus distinctionis et ornatus. Aut si substantie spherarum non erant suis figuris determinate ipsum corpus lucidum naturaliter circulariter mouebatur: cum esset de natura quinte essentie: et ita suo motu circulum describebat sicut lapis suo motu lineam rectam fecit rectius etiam quam ars. Ad quartum dicendum quod substantia corporis solaris a principio creationis in sua forma substantiali fuit: unde ipsum corpus lucidum substantia solis fuit: sed dicitur ex eo sol quarta die factus per additionem noue virtutis: sicut dicitur ex homine non musico fieri homo musicus. Ad quintum dicendum: quod non fuit nubes secundum veritatem substantie. sed secundum similitudinem proprietatis: quia sicut nubes lucida recipit lumen a sole in minori claritate quam sit in ipso fonte: ita etiam suba solis habuit primo lumen imperfectum: quod postmodum quarta die consummatum est.

Utrum per se faciat omnia per filium.

V.

Ad quintum sic proceditur. videtur quod pater non faciat omnia per filium. Illud enim per quod fit aliquid immediatus se habet ad effectum quam facies per ipsum. sed filius non est immediatus principium rerum quam pater cum ambo eque immediate operentur. ergo pater per filium non operatur. Per. denotat habitudinem cause: sed filius respectu nullius quod est in patre causa vel principium dici potest. ergo filius non est per quem pater operatur. Per. secundum Damascenum: excogitatio dei est opus eius: sed non potest dici quod pater sit sapiens per filium vel intelligens: ergo videtur quod nec per filium operetur: cum idem sit deo esse quod operari. Per. notat causam mediam: filius autem est causa prima. ergo videtur quod non conuenienter dicatur per se per filium operari.

Sed contra est quod dicitur ad hebreos primo. Que constituit hebrei. unde per quem fecit et secula. Per. quilibet artifex per suam artem operatur. sed secundum Augustinum filius est ars patris plena rationum viuendum. ergo pater per filium operatur.

Respondeo dicendum quod operari per aliquem dicitur dupliciter. Uno modo operari per virtutem alicuius: sicut dicitur balium operari per regem. scilicet per potestatem regis sibi commissam que immediatus est operi quam virtus eius: et hoc modo nec pater per filium: nec filius per patrem dicitur operari: quia una et indiuisibili virtute ambo operantur. Alio modo dicitur aliquis operari per aliquem: sicut per operantem. Et hoc modo rex per balium operari dicitur. et huius distinctionis ratio est: quia cum operatio sit medium inter operantes et operatum causalitas importata per prepositionem. per. potest referri ad operationem secundum quod exit ab operante: et sic dicitur aliquis operari per illum qui est causa quod iste operetur: et est ille cuius virtute operatur. vel potest referri ad operationem secundum quod terminatur ad operatum: et sic dicitur aliquis operari per illud quod est ab operante ordinatum ad operatum: ut causa. unde designatur auctoritas in operante respectu eius per quem operatur: in quo est causalitas respectu operati: sed hoc contingit dupliciter. Uno modo quando illud quod ordinatur ab operante: ut causa operati est causa eius secundum virtutem aliam a virtute operantis: quod tamen ab ipso recipitur: et hoc oportet esse instrumentum operantis: in quantum est motum ab operante

vel per impiū: sicut seruus: vlt motu corporali: sicut res inanimate vt securis. Unde pbs dicit in 8° ethycoz. qd fūus est sicut organū aiātū z organa sunt: sicut serui iaiati: z hoc modo pater per filiū nō operat sicut heretici itelligebāt. Alio modo qñ eadē vīte opat: quā tñ ab operāte recipit: z sic dicimus patrē per filiū opari: qz est causa ipsozū operatozū vna z indiuisibili vīte cum patre: quā tamē a patre nascendo recipit.

Ad primū ergo dicēdū qd quis deus opet effectū nature p causas nāles: ipse tñ imēdiatē in oib⁹ effectib⁹ nature opat: vñ multo fortius imēdiatē opat in his que per filiū facit: cuius est eadē numero vīus que est z patris. Ad 2^m dicēdū. qd causalitas ppositionis nō refert ad operatē: sed ad opatū: vt dictū est. Ad 3^m vdm. qd cūz dī pater itelligit nō notat aliqd: respectu cuius filius possit esse pncipiū: z ideo nō pōt dici qd p p filiū itelligat vel sciat: sicut dī illis que effectū in creatura importat. Ad 4^m vdm. qd pmiū dī quo nō est aliqd pus: illa aut auctoritas patris respectu filij inquantū filius a patre hz z esse z opari: rōne cuius pater p filiū opat non facit patrem filio maiore vel priore esse. vnde nō seqt qd filius nō sit pma causa ex hoc qd pater per filiū opat.

Expositio textus.

Et notādū est qd dies 24. hic ponit acceptiones diei. vna est fm qd dicimus diē nālez qui hz. 24. horas. z sic sumit qd habet Gene. i. Factū est vespere z mane dies vnus. Alio modo fm qd dicit artificialis. s. tēpus quo sol nostz hemisperiū illuminat. z hoc modo sumit cum dī qd tenebras appellauit noctē z lucē diē. Nō ab aurora: sed a plena luce 24. Uidef hoc esse falsū: quia a plena luce que est in meridie vsqz in mane: alterius diei nō sunt. 24. hore: z ita pmius dies non habuisset tot horas: sicut in lra dicitur. Ad qd vdm: qd in pmo die dicit dies nō habuisse aurorā: nō quin lux illa que suo motu diem faciebat in oriētem creata non fuerit. sed qz pme illi illuminationi tenebre cōmixte nō erāt: sicut modo est: eo qd auro ra nūc est finis noctis z pncipiū diei: qd tūc nō igit. (Po test etiaz illud accipi 24.) Hec expositio differt a pdicta in hoc qd pdicta sumebat fm opationē quā filius a patre hz: hec vō sumit ex parte operātis fm qd filius qui est operās a patre est. (Si enīz causa eius p est 24.) Hic cōiter z ipso pte Chosostomus loquitur. Non enim pprie in diuinis psonis causa recipit: sed noīe pncipij vrimur ad signādū origi nem psonaz: z de hoc in pmo libro dictū est.

De opere secunde diei qua factum est firmamentum.

Distin. XIII.

Dicit quoqz deus fiat firmamentum in medio aquarū: z diuidat aquas ab ags. Diuisitqz aquas que erant sub firmamento ab his que erāt sup firmamentū. Sciendū est qd illius celi hic describitur creatio: sicut ait

Beda super Genesim: in quo fixa sunt sidera: cui superposite sunt aque in aere z in terra: z superposite alie: de quib⁹ dicit. Qui regis aquis supiora eius. In medio ergo firmamentū est: idest siderū celum: quod de aquis factum esse credi potest. Cristallinus enīz lapis cui magna est firmitas z perspicuitas: de aquis factus est. Si quē nō mouet quomodo aque natura fini-

de z in imalabiles super celū possit cōsistere de deo scriptū esse meminerit: q ligat aquas in nubibus suis. Qui enī infra celū ligat aquas ad tepus vaporib⁹ nubū retentas: pōt etiam sup celi sphaeraz non vaporali tenuitate: sed glaciali soliditate aquas suēspdere ne labant. Quare aut z ad qd condite sint: ipse nouit qui cōdidit. Ecce ostēsum est his verbis qd celum factū sit. s. illud in quo fixa sunt sydera: idest qd excedit aerē z de q materia. s. de ags: z qles sunt aque que sup illud celū sunt. s. vt glacie solidate sunt.

Alij putant celum illud esse ignee nature: qb⁹ consentit Augustinus.

Quidam vero celū qd excedit aeris spaciū: ignee nature dicūt: asserētes sup aerē purū ignem esse qui dicitur esse celū: de quo igne sydera z lumb

naria facta esse coniectāt: qb⁹ Augustinus consentire videt. At rū vero nomine firmamenti celū qd excedit aerē: an ipse aer hic itelligat: idem Augustinus querit nec absoluit. Magis tamē approbare videt celū illud hic accipi: qd spacia aeris hic excedit: aquas vero que sup illū celū sunt dicit vaporālī trahi: z lenissimis suspēdi guttis. Sicut aer iste nubilosus ex allatione terre aquas vaporālī trahit: z per subriles minutias suspēdit: z post corpulētius conglobatas pluuiālī refundit. Si ergo pōt aqua sicut videmus ad tātas minutias puenire: vt feratur vaporālīter super aerem ags naturaliter leuiorem cur non credemus etiā super illud leuius celū minutoribus guttis z leuiorib⁹ imanare vaporib⁹. Sed quoquo modo ibi sint ibi esse non dubitamus.

Quales sint aque: z que sit figura firmamēti.

Queri etiam solet cui figure sit celū. Sed spirit⁹ sanct⁹: qzuis auctores nostri sciuerit per eos dicere noluit: nisi qd pfit saluti. Querit etiaz si ster: an moueat celū: si mouet iquū: quomodo est firmamentū: si stat: quomodo fixa sydera in eo circueūt: sed firmamentū dici potest: non propter stationem: sed propter firmitatē vel terminum aquaz intransgressibilē: si aut stat: nihil impedit moueri z circuire sydera.

Quare tacuit scriptura de opere secunde diei: quod in alijs dixit.

Post hec queri solet: qre hic nō est dictū: sicut in alioz diez opib⁹. Auidit deus qd esset bonū: facim aliqd hic cōmendat. Ideo enim fortassis non est dictū: quod tñ sicut in alijs factum est: quia